

บทความ

เรื่อง "การเข้าสู่ภาวะการชะลอตัวของเศรษฐกิจจีน" "China's Economy: Coming down to Earth"

จีนเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่ทุกคนจับตามอง ภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของจีนจึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกอย่างไม่ต้องสงสัย การชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน ในปี ๒๕๕๘ จะหมายถึงการชะลอตัวเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว หรือเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจของจีน จึงเป็นประเด็นที่ทุกคนกังวล

ปัจจุบันรัฐบาลจีนประกาศใช้นโยบาย "New normal" หรือ "ภาวะต่ำต้อย" เนื่องจากประสบปัญหาการชะลอตัวทางเศรษฐกิจโลก โครงสร้างภายในไม่สมดุล และเศรษฐกิจฟองสบู่ในประเทศ ในปีที่ผ่านมา มูลค่าการเติบโตทางเศรษฐกิจจีนเติบโตเพียงร้อยละ ๗.๔ ซึ่งถือเป็นการเติบโตที่ต่ำที่สุดในรอบ ๒๔ ปีของการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน โดยทางการจีนได้ให้เหตุผลว่า เป็นความตั้งใจที่ต้องการให้เศรษฐกิจจีนเติบโตช้าลง ซึ่งปี ๒๕๕๗ จีนเน้นการพึ่งพาจากต่างประเทศเพียงด้านการลงทุนเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้เศรษฐกิจโตต่ำกว่าเป้าหมาย สำหรับในปี ๒๕๕๘ นั้น จีนจะปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ มีนโยบายส่งเสริมการบริโภคภายในประเทศแทนการส่งออก เพื่อให้จีนเป็นสังคมที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ และเป็นสังคมที่อยู่ดีกินดีอย่างทั่วหน้า รวมถึงมีแผนพัฒนาความเป็นเมืองสู่ชนบท เพื่อแก้ปัญหาแรงงานพลัดถิ่นหรือแรงงานต่างมณฑล ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนสูงถึง ๓๐๐ ล้านคน โดยได้ตั้งเป้าหมายเพื่อลดแรงงานดังกล่าวให้ได้ร้อยละ ๒๐ รวมถึงคาดหวังว่าแผนดังกล่าวจะสามารถช่วยยกระดับรายได้ให้แก่แรงงานของจีนในภาพรวม

ทั้งนี้ แม้ยังไม่สามารถตอบใจหายได้ว่า การชะลอตัวของเศรษฐกิจจีนในครั้งนี้จะส่งผลดีหรือผลเสียในระยะยาว บทความเรื่อง "China's Economy: Coming Down to Earth" จากนิตยสาร The Economist ได้วิเคราะห์ถึงเศรษฐกิจจีน ในปี ๒๕๕๘ อย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

ประเทศจีน การเกิดของภาวะวิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่ขึ้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ จำนวนมาก การพัฒนามหานครเจิ้งโจวเมืองหลวงของมณฑลเหอหนาน หนึ่งในเมืองที่ยากจนที่สุดของจีน ให้กลายเป็นเมืองเศรษฐกิจขนาดใหญ่ มีระดับการเติบโตที่รวดเร็ว และเต็มไปด้วยแผนพัฒนาต่างๆ มากมาย อาทิ แผนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ตามเส้นทางสนามบิน การสร้างชุมชนเมือง แม้ว่าการพัฒนาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ จากการเติบโตของ GDP ลดลงที่ร้อยละ ๙.๓ ของปีที่ผ่านมา จากเฉลี่ยร้อยละ ๑๓ ในทศวรรษที่ผ่านมา และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่นักวิเคราะห์กลับเห็นว่า ภาวะการชะลอตัวดังกล่าว ไม่ได้เกิดจากวงจรทางเศรษฐกิจทั่วไป แต่เป็นผลมาจากการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจครั้งสำคัญของประเทศจีน

จากภาวะการชะลอตัวของเมืองเศรษฐกิจตามแนวชายฝั่งทะเลเมื่อสองสามปีที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อภาวะการชะงักงันทางเศรษฐกิจของเมืองด้านในจำนวนมากรวมถึงมณฑลเหอหนาน ซึ่งภูมิภาคดังกล่าวมีระดับรายได้คิดเป็นเพียงหนึ่งในสามของประชากรทั่วประเทศ โดยด้านในทางฝั่งตะวันตกของจีนส่วนใหญ่ขึ้นถือเป็นพื้นที่ที่ยังไม่พัฒนา และมีจำนวนประชากรไม่ถึงร้อยละ ๑๐ ของประเทศ

ทั้งนี้ ปัจจุบันปัญหาหลักไม่ได้อยู่ที่ผลสะท้อนกลับของการเติบโตแบบก้าวกระโดดของเศรษฐกิจจีนเหมือนเมื่อทศวรรษที่ผ่านมา แต่เป็นความกังวลว่า การถดถอยของเศรษฐกิจในครั้งนี้ จะชะลอตัวอย่างช้าๆ แต่คงไว้ซึ่งเสถียรภาพ หรือจะเป็นการเข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างน่าใจหายเหมือนกับที่เกิดขึ้นกับภูมิภาคอื่นๆ ทั่วโลกในปัจจุบัน ทั้งหมดนี้เป็นผลสืบเนื่องจากการชะลอตัวลงของการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ร้อยละ ๗ เมื่อไตรมาสแรกของปี ๒๕๕๘ ซึ่งนับว่าต่ำที่สุดหลังจากที่จีนได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจโลกตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๐๙) และจากวิกฤติการเงิน

เอเชียปี ๒๕๕๑ (ค.ศ.๑๙๙๘) นอกจากนี้ยังรวมถึงสัญญาอันตรายต่างๆ อาทิ การไหลออกของเงินทุน การหดตัวของระบบการเงิน และการเพิ่มขึ้นของหนี้เสีย เป็นต้น

แต่ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวก็ไม่ใช่ว่าทั้งหมดของทุกเรื่อง จีนยังคงมีจุดแข็งในอีกหลายด้าน รวมถึงมีความพยายามอย่างมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจที่น่าหวั่นใจนี้ ซึ่งก็หวังว่าการเข้าสู่ภาวะการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของจีนครั้งนี้ จะเป็นการชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่สามารถรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

สัญญาเดือนกษัย ภาวะซบเซาในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้ส่งผลกระทบต่อภาวะชะลอตัวของธุรกิจที่เกี่ยวข้องต่างๆ อาทิ อุตสาหกรรมก่อสร้างและเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งคิดเป็นมูลค่า ๑ ใน ๕ ของมูลค่าอุตสาหกรรมทั้งหมด เมื่อปีที่ผ่านมาราคาที่พิกัดตกลงมากที่สุดที่ร้อยละ ๖ อย่างไรก็ตาม การชะลอตัวครั้งนี้แม้ไม่ใช่ครั้งแรกของการถดถอยของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งครั้งก่อนๆ เกิดจากนโยบายภาครัฐเพื่อชะลอการเติบโต แต่ครั้งนี้ แม้จะได้รับการส่งเสริมและกระตุ้นจากภาครัฐ อาทิ การลดค่ามัดจำ แต่ภาคอุปสงค์ยังคงอยู่ในภาวะตรึงตัว

อย่างไรก็ตาม แม้ปัญหาดังกล่าวจะเกิดขึ้นแล้วจริง แต่แนวโน้มของภาวะฟองสบู่ในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของจีนในขณะนี้ดูเหมือนจะเกินความเป็นจริงอยู่มาก ซึ่งอาจเป็นเพราะการประเมินดังกล่าววิเคราะห์จากมูลค่ายอดขายและต้นทุนสิ่งปลูกสร้าง ทว่ายอดขายจริงของปีที่แล้วกลับสูงกว่าเมื่อปี ๒๕๕๒ ถึงร้อยละ ๒๐ แต่ก็ได้ดำเนินไปพร้อมกับโครงการสิ่งปลูกสร้างที่เพิ่มขึ้นกว่า ๒ เท่าตัวในปีที่ผ่านมาเช่นกัน ซึ่งหากมองตามความเป็นจริงแล้ว อาจต้องใช้เวลาราว ๕ ปี จาก ๓ ปี ก่อนเกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ เพื่อการกว้านซื้อสิ่งปลูกสร้างทั้งหมดนี้ นอกจากนี้ โครงการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เหล่านี้ ก็อาจมีหลุมพรางในตัวเอง อาทิ การขาดแคลนเงินทุน หรือการขาดแคลนนักลงทุนในตลาด ซึ่งนักลงทุนอาจร้อนที่จะไปลงทุนในตลาดที่มีแนวโน้มสดใสกว่า เป็นต้น ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงภาวะถดถอยของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบัน แม้จะยังไม่ถึงกับขั้นฝืนร้ายก็ตาม

แม้ว่าตลาดอสังหาริมทรัพย์จีนในปัจจุบันยังไม่ได้อยู่ในภาวะล่มจมภายใต้การผลิตที่เกินความพอดี แต่สิ่งที่น่าวิตกคือการเข้าสู่ภาวะทรงตัวของตลาดอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้ การเติบโตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจีนเริ่มขึ้นเมื่อรัฐบาลอนุญาตให้ภาคเอกชนสามารถถือครองกรรมสิทธิ์ที่พิกอาศัย รวมถึงภาวะการเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองของประชากรจีนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งภาวะความเป็นเมืองของจีนได้เพิ่มขึ้นมากกว่าสองเท่าที่ร้อยละ ๕๕ จากร้อยละ ๒๖ ในปี ๒๕๓๓ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันจตุรัสกำลังเริ่มลดลงในปัจจุบัน จากความต้องการของภาคครัวเรือนที่ลดต่ำลงกว่านโยบายส่งเสริมจากทางภาครัฐ ส่งผลให้ภาวะความเป็นเมืองชะลอตัวลงด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ นักวิเคราะห์ต่างเห็นว่า ยอดขายของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่เคยสูงถึง ๑๐ ล้านต่อปี จะเริ่มชะลอตัวลงเรื่อยๆ นี้ แม้สิ่งปลูกสร้างยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แต่จะลดลงกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งนักลงทุนที่เคยมองโลกสวยเกินไปอาจต้องได้รับบทเรียนในครั้งนี้ จากนี้ธุรกิจผลิตเหล็กกล้าที่เคยมียอดขายเฉลี่ยกว่า ๑.๒ ล้านตันต่อปี ปีที่ผ่านมา กลับมียอดขายเพียง ๘๒๐ ล้านตัน เท่านั้น

ดังนั้น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์อาจมาถึงจุดเปลี่ยน จากธุรกิจที่มีบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เป็นตัวถ่วงทางเศรษฐกิจก็เป็นได้ ซึ่งคาดการณ์ว่า ทุกๆ การลดลงร้อยละ ๑๐ ของภาคอสังหาริมทรัพย์ จะส่งผลให้การเติบโตต่อ GDP ลดลงร้อยละ ๓ เช่นกัน โดยคาดการณ์ว่า ในปี ๒๕๕๘ การเติบโตดังกล่าวจะลดลงกว่าร้อยละ ๕

ในความเป็นจริงธุรกิจอสังหาริมทรัพย์กำลังเข้าสู่ภาวะการชะลอตัวอย่างปฏิเสธไม่ได้ ทางตอนใต้ของมณฑลเหอหนาน เมืองต่างๆ อาทิ เมือง Gushi ที่เคยตั้งเป้าเพื่อพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เพื่อรองรับประชากรที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นถึง ๑.๒ ล้าน จาก ๕๐๐,๐๐๐ คนในปัจจุบัน อาจต้องลดเป้าหมายลงเหลือเพียง ๘๐๐,๐๐๐ คน แม้ว่าจะยังคงมีพื้นที่ว่างเพื่อรอการพัฒนาดังกล่าวอยู่อีกเป็นจำนวนมาก

ปัญหาภาวะหนี้ หนทางเดียวที่จีนจะสามารถกระตุ้นการเติบโตของภาคอสังหาริมทรัพย์ได้ คือ การเร่งอัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบ เหมือนเมื่อครั้งประสบภาวะวิกฤติทางการเงินในปี ๒๕๕๑ แต่การแก้ไขด้วยวิธีดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดครั้งใหญ่ก็ได้ เป็นผลให้การกู้ยืมต่างๆ ในปัจจุบันดำเนินไปอย่างระมัดระวัง ทั้งนี้ จากภาวะหนี้ของเมืองที่สูงขึ้นจากร้อยละ ๕๐ ในปี ๒๕๕๑ เป็นร้อยละ ๒๕๐ ในปี ๒๕๕๘ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของหนี้แม้เพียงเล็กน้อย ก็จะมีส่งผลให้เกิดผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเงินของประเทศได้ เหมือนที่เคยเกิดขึ้นกับญี่ปุ่นในปี ๒๕๓๓ และประเทศต่างๆ ในภูมิภาคตะวันตกในทศวรรษที่ผ่านมา

ภาระหนี้ส่งผลให้เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอย ปัจจุบันดูเหมือนว่าทุกๆ การกู้ยืมจะก่อให้เกิดมูลค่าทางการผลิตที่ลดลง จาก ๖ ปี ก่อนเกิดภาวะวิกฤติการเงิน ทุกหนึ่งหยวนของการลงทุน ก่อให้เกิดผลผลิตมูลค่า ๕ หยวน ขณะที่หลังวิกฤติการเงิน ทุกหนึ่งหยวนของการลงทุน ก่อให้เกิดผลผลิตเพียง ๓ หยวนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากทางธนาคารระบุว่า แต่ละหน่วยการลงทุนในสินทรัพย์นั้นให้ผลกำไรจริงเพียงร้อยละ ๑.๒๕ เท่านั้น ขณะที่นักลงทุนต่างๆ กลับให้มูลค่าที่สูงเกินความจริงประมาณร้อยละ ๑๐ ส่งผลให้ภายในระบบธนาคารด้วยกันเองขาดความไว้วางใจ และการให้การสินเชื่อและการกู้ยืมระหว่างธนาคารหลักและท้องถิ่นก็เป็นไปได้ยากขึ้น

ปัญหาหนี้สินในประเทศจีนเริ่มฉวยแววเด่นชัดขึ้นเรื่อยๆ และไม่ได้กลายเป็นเพียงหนทางเลือกอีกต่อไป เกิดภาวะเงินฝืดตึงตัว และอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงเพียง ๑ ใน ๓ ของปีที่ผ่านมา โดย ๓ เดือนแรกของปี ๒๕๕๘ การเติบโตต่อ GDP สูงเพียงร้อยละ ๕.๘ ขณะที่ระบบการเงินทวีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าปี ๒๕๓๓ ที่เผชิญภาวะหนี้เสีย ซึ่งเป็นผลมาจากการปล่อยสินเชื่อของธนาคารกลางที่ค่อนข้างหละหลวม อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ภายหลังวิกฤติการเงินที่ผ่านมา การให้กู้จากธนาคารกลางลดลงน้อยกว่า ๒ ใน ๓ ส่งผลให้ธนาคารเงา (Shadow bank) เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้นตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้มีกฎเกณฑ์ตายตัวที่บ่งชี้ว่า ภาวะหนี้ที่เพิ่มขึ้นนั้นจะก่อให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจตามมาเสมอไป ซึ่งปัจจัยสำคัญมักขึ้นอยู่กับศักยภาพของรัฐบาลในการบริหารหนี้สินอย่างไรมากกว่า และประเทศจีนเองก็ยังมีจุดเด่นอยู่มาก ที่สำคัญคือหนี้สาธารณะที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการกู้ยืมจากภายในประเทศ และในหลายกรณีผู้ให้ยืมและผู้ยืมหมายรวมได้ว่าเป็นบุคคลคนเดียวกัน ซึ่งก็คือรัฐบาล ส่งผลให้ความยุ่งยากของการจัดการภาระหนี้มีน้อยลง นอกจากนี้ การกู้ยืมส่วนมากมาจากเพียงไม่กี่แหล่ง เช่น รัฐบาลท้องถิ่น กลุ่มธุรกิจรายย่อย (ส่วนใหญ่มาจากธุรกิจอสังหาริมทรัพย์) และองค์กรภาครัฐ เป็นต้น

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า การจัดการกับภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจของจีนในครั้งนี้ เริ่มต้นจากภาคอสังหาริมทรัพย์ อาทิ บริษัท Kaisa หนึ่งในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ร่วมเผชิญกับวิกฤติครั้งนี้ ก็อยู่ระหว่างการเจรจากับผู้ออกเงินกู้เพื่อจัดการภาระหนี้สินของบริษัท ถึงอย่างไร ภาวะตึงตัวทางการเงิน ก็ยังไม่ได้เกิดขึ้นกับทุกภาคธุรกิจ ตามที่บริษัทมูดี้ส์ บริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือของสหรัฐฯ ระบุว่า ภาวะความตึงตัวดังกล่าวเป็นเพียงกรณีเฉพาะบางภาคอุตสาหกรรม และไม่ได้เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมทั้งหมด

อย่างไรก็ดี ปัญหาหนี้ที่รุนแรงเพิ่มขึ้นต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ก็เปรียบได้กับสัญญาณอันตราย แม้ยังไม่เข้าขั้นวิกฤติ แต่สถานการณ์ดังกล่าวยังไม่สามารถทำให้ทุกฝ่ายวางใจได้ ปัจจุบันมูลค่าการเติบโตของภาคอสังหาริมทรัพย์ตกลงกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี และตั้งแต่เกิดการถดถอยทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาของประเทศ หนี้ต่อ GDP ก็ได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่งผลให้การกู้ยืมต่างๆ ลดลง แม้ไม่ถึงกับหยุดชะงัก แต่ก็เปรียบได้กับเมฆดำขนาดใหญ่ที่กำลังก่อตัวอยู่ข้างหน้า

พลังที่เหลืออยู่ แม้ในช่วงเศรษฐกิจขาลงนี้ จีนยังคงมีช่องว่างในการเติบโตต่อไป แต่หากการชะลอตัวดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง อาจส่งผลกระทบต่อที่ยิ่งใหญ่ได้ โดยสิ่งที่น่ากังวลก็คือ ประเทศจีนถือเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ที่ยังมีเรื่องที่ยังต้องแก้ไขอีกหลายเรื่อง และแม้ว่าช่วงเวลาแห่งการเติบโตอย่างก้าวกระโดดได้ผ่านมาแล้ว ส่งผลให้เงินก้าวเข้าสู่ประเทศที่มีรายได้ระดับปานกลาง แต่จีนก็ยังคงมุ่งยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น ปัจจุบันรายได้ต่อ GDP ของจีนเฉลี่ยอยู่ที่ ๑.๒ หมื่นดอลลาร์สหรัฐฯ ไม่ถึง ๒ ใน ๓ ของตุรกี และคิดเป็นเพียง ๑ ใน ๓ ของเกาหลีใต้

การผลักดันเศรษฐกิจของภาคการบริโภคมีที่ท่าชะลอตัว ภาคการลงทุนคิดเป็นร้อยละ ๕๐ ของผลผลิตมวลรวม สูงกว่าญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ในช่วงที่มีระดับการเติบโตสูงสุด อย่างไรก็ตาม หากปราศจากการปรับสมดุล ปัญหาการเติบโตของอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่งมากเกินไปจะทวีความรุนแรงมากขึ้น และจะส่งผลให้ผลตอบแทนของเงินลงทุนลดลงในภาพรวม แต่ดูเหมือนว่าความหวังยังคงริบหรี่ แม้ที่ผ่านมามูลค่าการลงทุนจะสูงขึ้น แต่ภาคการบริโภคนั้นยังคงชะลอตัวจนถึงหยุดนิ่ง ดังนั้น ในภาวะการทรงตัวทางเศรษฐกิจเช่นนี้ จึงควรเร่งผลักดันการเติบโตของภาคการบริโภคให้สูงขึ้น

สำหรับภาคสังคม โครงการต่างๆ จากรัฐบาล อาทิ การให้บริการประกันสุขภาพ การคุ้มครองผู้สูงอายุ และค่าเทอมฟรี ได้ส่งผลให้การประหยัดภาคครัวเรือนลดลงเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา

แต่ที่สำคัญกว่านั้น คือผลจากการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ โดยปัจจุบันภาคธุรกิจบริการเริ่มมีบทบาทในอุตสาหกรรมหลายสาขา และถือเป็นภาคที่สำคัญที่สุดทางเศรษฐกิจ คิดเป็นมูลค่ากว่าร้อยละ ๔๘.๒ ในปี ๒๕๕๗ ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมคิดเป็นมูลค่าเพียงร้อยละ ๔๒.๖ และเนื่องจากภาคบริการ คือธุรกิจที่ใช้แรงงานเป็นหลัก จึงก่อให้เกิดประโยชน์ ๒ ต่อแก่เศรษฐกิจจีน ได้แก่ ๑) การเพิ่มอัตราการจ้างงาน แม้อยู่ในภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว และถดถอยที่สุดในรอบ ๒๐ ปีที่ผ่านมา โดยอัตราการจ้างงานยังคงสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องที่ ๓๓๒ ล้านคนในเขตเมือง และ ๒) การจ้างงานที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ส่งผลให้ค่าครองชีพสูงขึ้น และท้ายที่สุดจะส่งผลให้ภาคการบริโภคปรับตัวสูงขึ้นได้ในภาพรวม

ทั้งนี้ ภาพดังกล่าว สามารถสังเกตเห็นได้จากเมืองต่างๆ แล้วโดยทั่วไป ยกตัวอย่าง เช่น เมือง Gushi เมืองที่ถือว่ายากจนเมืองหนึ่งของจีน ยังคงมีภาพผู้คนเดินเข้าออกร้านขายเสื้อผ้า ร้านเสริมสวย และภัตตาคารชื่อดังจากต่างประเทศ อย่างขวกไขว่ ทั้งหมดนี้ เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของอัตราการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การเคลื่อนย้ายแรงงานจากทั่วทุกมุมเมืองขยายตัวมากขึ้น และประชาชนมีแนวโน้มที่จะจับจ่ายใช้สอยมากขึ้นตามลำดับ

ช่วงเปลี่ยนถ่าย ความหวังที่ว่า การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของจีนครั้งนี้จะสามารถไขปัญหาได้ทุกเรื่องนั้นจะเป็นจริงได้หรือไม่ ขณะที่ภาระหนี้และการลงทุนเกินความจำเป็นในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ยังคงส่งผลด้านลบต่อเศรษฐกิจมหภาค กฎเกณฑ์ที่ซับซ้อนที่ส่งผลให้การลงทุนยังมีข้อจำกัด กลับทำให้อสังหาริมทรัพย์กลายเป็นหนึ่งในสินทรัพย์ที่มีค่า ขณะที่ราคาที่พักสูงยังคงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังรวมถึงข้อจำกัดของรัฐบาลท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้ เป็นผลให้รายได้ส่วนใหญ่กลับมาจากการจัดสรรที่ดิน และเป็นผลให้มีธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ขยายตัวสูงขึ้น จากความเชื่อที่ว่า ความต้องการกระจายความเป็นเมืองจะก่อให้เกิดการกู้ยืมอย่างง่ายดายนั้น กลับก่อให้เกิดปัญหาหนี้เสียต่อเศรษฐกิจ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมักถูกมองข้ามหากเศรษฐกิจมีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ในภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว รัฐบาลอาจไม่สามารถมองข้ามปัญหาเหล่านี้ได้อีกต่อไป และควรมีการปฏิรูป ๓ เรื่องอย่างเร่งด่วน ดังนี้

๑) **การเปิดเสรีทางการเงิน** จากการที่รัฐบาลเข้ามาควบคุมอัตราดอกเบี้ย เป็นผลให้นโยบายทางการเงินเข้าขั้นวุ่นวายในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันหลังจากมีนโยบายตามกลไกตลาด ธนาคารต่างแข่งขันเพื่ออนุมัติกู้ยืมเพื่อการลงทุนในภาคต่างๆ ในทางกลับกันการออมจากภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากปี ๒๕๕๒ ขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากยังถูกควบคุมที่ระหว่างร้อยละ ๒.๕ - ๓.๒๕ นอกจากนี้ รวมถึงการผ่อนปรนด้านการลงทุน จากมาตรการที่ต้องมีการอนุมัติทุกการลงทุนตรงต่างประเทศที่มีมูลค่าสูงกว่า ๑๐๐ ล้าน เป็น ๑ พันล้าน ในปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม การลงทุนตรงยังคงไหลออกต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเกิดจากนักลงทุนเริ่มขาดความเชื่อมั่นในการลงทุนในประเทศ ขณะที่นักนโยบายต่างๆ กลับมีความเชื่อมั่นและคาดการณ์ว่า สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสัญญาณเชิงบวกที่บ่งบอกว่าการปฏิรูปทางเศรษฐกิจของประเทศได้เริ่มขึ้นแล้ว แต่ในทางกลับกัน การลงทุนในประเทศในภาวะอัตราดอกเบี้ยต่ำอาจนับเป็นการลงทุนที่สูญเปล่า และนำไปสู่ความสูญเสียที่เพิ่มขึ้น

๒) **การปฏิรูปการคลัง** การปฏิรูปของการคลังของประเทศได้เพิ่งเริ่มขึ้น สิ่งที่ควรตระหนัก คือภาครัฐยังคงมีรายจ่ายที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่รายรับกลับไม่เพียงพอ ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลกลางได้เริ่มจัดหางบประมาณมากขึ้น และกระจายอำนาจการจัดเก็บภาษีสู่รัฐบาลท้องถิ่น ภายใต้นโยบายการออกกฎหมายทบทวนงบประมาณครั้งใหม่นี้ เพื่อ

เพิ่มรายได้ภาครัฐ รัฐบาลท้องถิ่นได้รับอำนาจออกพันธบัตรเองได้ แต่ยังคงต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลกลาง รวมถึงกระทรวงการคลังมีนโยบายจัดระเบียบหนี้สินต่างๆ เพื่อปรับโครงสร้างหนี้จำนวน ๑ พันล้านหยวน

๓) การปฏิรูประบบราชการ เนื่องจากระดับความก้าวหน้าของระบบราชการยังกระจายไม่ทั่วถึง ปัจจุบันได้เริ่มมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างต่างๆ อาทิ การอำนวยความสะดวกกระบวนการลงทะเบียนสัมมนาครัวแก่แรงงานอพยพต่างมณฑลให้สามารถพำนักในเมืองได้อย่างถูกกฎหมาย การปฏิรูปตลาดแรงงาน การแก้ปัญหาความล่าช้าของการปฏิรูประบบรัฐวิสาหกิจของประเทศ รวมถึงการผ่อนปรนข้อบังคับการจดทะเบียนของบริษัทต่างๆ เป็นผลให้ปี ๒๕๕๖ จำนวนบริษัทเพิ่มสูงขึ้นกว่า ๓.๖ ล้านบริษัททั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม การปฏิรูประบบราชการอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงใหม่ๆ ได้ อาทิ การปฏิรูปตลาดทุนที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดภาวะสินทรัพย์ฟองสบู่ ที่เป็นผลสืบเนื่องจากการเปิดเสรีทางการเงิน อย่างไรก็ตาม การนิ่งเฉยอาจก่อให้เกิดอันตรายยิ่งกว่า นั่นคือ การเติบโตอย่างรวดเร็วเพียงช่วงเวลาหนึ่ง แต่ก่อให้เกิดภาระหนี้สินมากมาย ดังนั้น หากนำเหตุผลต่างๆ ประกอบเข้าด้วยกัน นโยบายปฏิรูปช่วงเปลี่ยนถ่ายทางเศรษฐกิจของจีนในครั้งนี้น่าจะนำไปสู่การชะลอการเติบโต แต่มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

สถาบันวิจัยด้านนโยบายของสหรัฐฯ ได้วิเคราะห์ว่า แม้จีนจะประสบภาวะเศรษฐกิจถดถอย แต่เป็นไปได้ว่าจีนจะสามารถก้าวขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกอีกเพียงไม่กี่ทศวรรษข้างหน้า เนื่องจากนโยบายการกระจายความเป็นเมืองไปสู่มณฑลต่างๆ ในประเทศ ซึ่งกว่า ๔๘ มหานครทางเศรษฐกิจของจีนมีมูลค่าเฉลี่ยต่อ GDP รวมกันสูงกว่า ๕ ล้านล้าน ในปัจจุบัน

ที่มา: ๑) The Economist, "China's Economy: Coming down to Earth", 18 April 2015

๒) การสัมมนาประจำปี เรื่อง "เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี ๒๐๑๕" โดยสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

๓) Brookings Institute, "Beneath China's GDP Slowdown", 31 March 2015